

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Рада молодих учених Університету Ушинського

Історико-філологічний факультет

Кафедра всесвітньої історії та методики її навчання

«ІСТОРИЧНА НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»

25 квітня 2025 року

Збірник матеріалів

Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

Одеса

УДК 930.2 + 930.85 + 94
I-90

DOI: <https://doi.org/10.24195/978-617-7790-55-5-2025>

*Рекомендовано вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №17 від 26 червня 2025 р.)*

Рецензенти:

Гончарук Т. Г. – доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Атаманюк З. М. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Історична наука в умовах війни очима здобувачів вищої освіти та молодих І-90 учених : збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. 117 с.

ISBN 978-617-7790-55-5

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої дослідженню наступних концептуальних питань сучасної історичної науки: методологія та історіографія історичних досліджень, головні аспекти розвитку суспільств Стародавнього світу та Середніх віків, проблеми Нової та Новітньої історії, концепт історичної пам'яті в умовах війни, історія міжнародних відносин, історія військової справи.

Матеріали, подані у збірнику будуть корисними для науковців, освітян та всіх хто прагне вдосконалити освітній процес та сприяти розвитку сучасної історичної науки.

УДК 930.2 + 930.85 + 94

Рибак О. В. Евакуація британських та французьких військ з Дюнкерка (1940 р.)	53
--	----

Концепт історичної пам'яті в умовах війни

Маціборко Є. О. Трансформація історичної пам'яті Греції під час боротьби за незалежність	58
Окорокова В. В. Memory as a social phenomenon in the history of Paul Ricoeur	64

Історія міжнародних відносин

Малога О. А. Зовнішньополітична стратегія Данії в епоху наполеонівських війн (1799-1814)	69
Руденко А. О. Причини Індонезійсько-Пакистанського конфлікту	75
Набока О. В., Черкащенко О. О. Політика США у корейській державі Чосон під час японсько-китайської війни 1894 – 1895 рр.	78
Яворська Т. В. The Expression of Confucian Ideology in China's Foreign Policy	83

Історія військової справи

Атмажов О. Ю. Армія держави Чосон	88
Сотніченко О.В. Розвиток артилерії в армії Наполеона (1799-1815)	97
Ткаченко В. В. Використання бойових слонів у військовій тактиці на території Стародавнього Сходу	101
Янак Д. Важкі танки Вермахту	105
Інформація про авторів	112

військово-політичний вплив Франції. Ці успіхи дозволили Наполеону поширювати революційні ідеї Просвітництва, а також перекроювати кордони європейських держав, створюючи нові політичні реалії. Хоча його імперія зазнала краху в 1815 р., Наполеонівські війни, підтримані артилерійською міццю, прискорили незворотні процеси, які сформували контури Європи XIX ст., залишивши тривалий вплив на її подальший розвиток.

Література

1. Fighting Techniques of the Napoleonic Age. 1792-1815. Equipment, Combat Skills, and Tactics. New York, 2008. 256 p/
2. McLynn F. Napoleon. A Biography. London, 2003. 739 p.
3. Forczyk R., Hook A. Toulon 1793. Napoleon`s Great Victory. Osprey Publishing, 2005. 96 p.
4. Kiley K.F. Artillery of the Napoleonic Wars. 1792-1815. 2004. 318 p.
5. Wise T., Hook R. Artillery Equipment of the Napoleonic Wars. Osprey Publishing, 1980. 41 p.
6. Head M. French Napoleonic Artillery. 1977. 48 p.
7. Dawson A., Dawson P., Summerfield A. Napoleonic Artillery. 2007. 312 p.

Ткаченко В. В.

Використання бойових слонів на території Стародавнього Сходу

Дослідження проблематики взаємодії у бою між людиною та твариною ведуться від зародження власне військової справи та до сьогодення. У науковій літературі існує велика кількість праць, що висвітлюють різні галузі військової справи древніх. Однак такий важливий сюжет, як використання на полях битв слонів, і досі залишається, як правило, поза увагою вчених. Подібне недогляд не може не дивувати, оскільки гігантські чотирилапі брали участь майже у всіх великих битвах, починаючи з епохи Олександра і аж до часу Цезаря.

На сьогоднішній день основним дослідженням, присвяченим даній темі, є монографія відставного артилерійського полковника наполеонівської армії П. Д. Арманді «*Histoire militaire des elephants, depuis les temps les plus recules jusqu'a l'introduction des armes a feu*» («Військова історія до ншого часу»). Створена ним праця — плід багаторічних і копітких пошуків, у яких автор вивчив практично всі літературні, епіграфічні та нумізматичні джерела, відомі у його час, де можна було б почерпнути інформацію про бойових слонів.

Матеріал, зібраний та оброблений П. Д. Арманді, послужив фундаментом для монографій Г. Х. Скалларда та Дж. М. Кістлера. Першу з цих двох робіт, присвячену виключно античному періоду, по праву зараховують до класики світової історіографії. Друга розповідає про ту роль, яку зіграли слони у військовій справі різних народів упродовж усієї світової історії.

Про слонів грекам не було відомо практично нічого аж до VI ст. до н. е. «Слонову кістку, — пише Павсаній, — яка вживалася для різних виробів і була в руках художників, звичайно, всі знали з давніх-давен; самих тварин, перш ніж македоняни не перейшли в Азію, спочатку ніхто не бачив, крім самих індійців, лівійців або їхніх сусідів. Це видно з Гомера, який ложа та житла найбагатших царів прикрашає слоновою кісткою, а про слона як живого звіра ніде не згадує; якби він його бачив або чув про нього, то, мені здається, він згадав би про нього набагато швидше, ніж про бій пігмеїв з журавлями»[Paus., I, 12, 4; переклад. С. П. Кондратьєва]. Можливо, першим із еллінів, хто дізнався про цих тварин не з чуток, був Скілак Каріандійський, який, перебуваючи на службі у перського царя Дарія I, підкорив і досліджував долину Інду [Herod., IV, 44]. Відомості Скілака скористався згодом Гекатей Мілетський, згідно з яким бойовий слон був одним із символів Індії [Aelian., Animal., XIII, 22].

Важко сказати, з якого часу люди почали використовувати слонів у військових цілях. Безперечно, що першими на поля битв гігантських чотирилапих вивели індійці. Свідчення про найбільш раннє застосування

бойових слонів можна знайти у Діодора Сицилійського, і належить воно до напівлегендарних часів цариці асирійської Семіраміді. Згідно з розповідю Діодора, Семіраміда вирішила піти війною на Стабробата, царя Індії, у розпорядженні якого була велика кількість бойових слонів. Щоб збентежити індійців, ассирійська цариця наказала вбити 300 тисяч чорних бугаїв і з їх шкур, пошитих разом і наповнених сіном, зробити штучні подоби слонів. Приводити їх у рух повинен був вершник на верблюді, що був усередині кожного з таких манекенів. На всі приготування ассирійці пішли два роки. Однак планам Семіраміді не судилося здійснитися: вона зазнала поразки і втратила більшу частину свого війська [Diod., II, 16].

Очевидно, жоден з народів, які використовували у своїх арміях цей рід військ, не досяг у справі навчання слонів таких успіхів, яких досягли індійці. Індійський трактат про політику та військову справу «Артхашастра» (III ст. до н.е.), автором якого був видний громадський діяч і літератор Каутілья, повідомляє нам про найрізноманітніші функції, що виконувались слонами в індійських арміях. Сюди відносяться «слідування в авангарді; влаштування спусків, стоянок і доріг; охоплення (противника) як руками; при переході водних рубежів і спуску (тобто. допомога іншим в цей час); проникнення в важкі і небезпечні місця; підпалювання (чужого табору) і гасіння вогню (в своєму стані) (у своєму стані); розчленування з'єднаних (ворожих сил); надання величі; порятунк (своїх); руйнування стін, воріт та веж; перенесення скарбниці» [Art., X, 4, переклад В. І. Кальянова]. Нема чого й казати, що ні в арміях Селевкідів, Птолемеїв чи карфагенян слони ніколи не виконували таких різноманітних функцій. Цікаво відзначити, що індійці змогли навчити своїх слонів не боятися вогню, чого не зуміли зробити і, зважаючи на все, навіть не намагалися добитися в елліністичних державах. Згідно з повідомленням Флавія Філострата, індійські бойові слони під час битви володіли хоботом, немов рукою, і кидали у противника списи.

Правління Олександра започаткувало «епоху бойових слонів». Наступники македонського царя – діадохи – з великим ентузіазмом поставилися до появи нового виду військ. Вступивши в запеклу боротьбу один з одним за поділ імперії, вони побачили в слонах чудовий засіб для того, щоб розправитися з колишніми соратниками і втілити свої амбітні плани. Відтепер ці тварини стали невід'ємною складовою армії еллінізму. Пройде зовсім небагато часу, і чотирилапі гіганти, що народилися на берегах Інду, дійдуть до Нілу і Геллеспонту, вступлять на землю Європи, жахнуть Елладу, і незабаром під їхньою важкою ногою здригатимуться вже поля Луканії.

Література

1. Aelianus. De natura animalium. Berolini, 2009.
2. Diodorus of Sicily in twelve volumes I With an Engl. transl. by C. H. Oldfather, Ch. L. Sherman, C. B. Welles, R. M. Geer, F. R. Walton. Cambridge (Mass.); London, 1933–1967. — Диодор Сицилийский. Историческая библиотека I пер. И. Алексеева. Т. I–VI. СПб., 1774–1775; Диодор. Историческая библиотека. Книга XVII / пер. М. Е. Сергеенко // Арриан. Поход Александра. СПб., 1993. С. 267–342.
3. Herodotus. Historiae / rec. C. Hude. Ed. III. Vol. III. Oxonii, 1933. — Геродот. История: в 9 кн. I пер. Г. А. Стратановского. 2-е изд. М., 1993.
4. Pausaniae Graeciae descripto / ed. M. H. Rocha-Pereira. Vol. I–III. Lipsiae, 1973–1981. — Павсаний. Описание Эллады: в 2 т. I пер. С. П. Кондратьева под ред. Е. В. Никитюк и Э. Д. Фролова. Т. I–II. М., 1996.
5. Артхашастра / пер. В. И. Кальянова. М., 1993.
6. Скилак Кариандский. Перипл обитаемого моря / пер. Ф. В. Шелова-Коведяева II ВДИ. 1988. № 1–2.

Наукове видання

**«ІСТОРИЧНА НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»**

Збірник матеріалів

Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

м. Одеса, 25 квітня 2025 р.